

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

-обавезна садржина- свака рубрика мора бити попуњена

(сви подаци уписују се у одговарајућу рубрику, а назив и место рубрике не могу се мењати или изоставити)

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду, 07. 02. 2020.</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>др Зоран Пауновић, редовни професор за ужу научну област Енглеска и америчка књижевност, Филозофски факултет, Нови Сад, председник комисије,</p> <p>др Бојана Стојановић Пантовић, редовни професор за ужу научну област Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности, Филозофски факултет, Нови Сад, члан,</p> <p>др Михајло Пантић, редовни професор за ужу научну област Српска књижевност, Филолошки факултет, Београд, члан,</p> <p>др Владимир Гвозден, ванредни професор за ужу научну област Светска и компаративна књижевност са теоријом књижевности, Филозофски факултет, Нови Сад, ментор.</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Драган, Бранко, Бабић</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава: 07. 04. 1987, Карловац, Хрватска</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив Филозофски факултет у Новом Саду, Енглески језик и књижевност, мастер филолог-англиста</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија 2013/2014, Језик и књижевност</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране:</p> <p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Тематизација Првог светског рата у српској и англоамеричкој прози од 1914. до 1940: компаративна анализа

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са знаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикана и сл.

Дисертација је изложена у 15 поглавља, на 501 страни, и са 2209 референце.

Дисертација је организована у следећа поглавља:

1. Увод: од истог почетка ка различитом искуству (стр. 11–15)
2. Историјски преглед: нови светски поредак и нестабилност у Европи (стр. 16–29)
  - а. Пост фестум: свет после рата (стр. 29–41)
3. Милош Црњански: *Приче о мушком*, друге приповетке и *Дневник о Чарнојевићу* (стр. 42–86)
4. Станислав Краков: *Кроз буру, Крила, Црвени пјеро и друге новеле* (стр. 87–121)
5. Душан Васиљев: *Испред прага* (стр. 122–144)
6. Драгиша Васић: *Утуљена кандила, Црвене магле*, и друге приповетке (стр. 145–193)
7. Растко Петровић: *Дан шести* (стр. 194–227)
8. Исидора Секулић: *Из прошлости* (стр. 228–254)
9. Ернест Хемингвеј: *У наше време, Збогом оружје*, приповетке (стр. 255–315)
10. Вилијам Фокнер: *Војникова награда, Сарторис*, приповетке (стр. 316–357)
11. Вирџинија Вулф: *Излет на пучину, Јасов's Room (Џејкобова соба), Госпођа Даловеј, Ка светионику, Године* (стр. 358–387)
12. Ребека Вест: *Повратак ратника* (стр. 388–412)
13. Џон Дос Пасос: *Три војника, САД: трилогија* (стр. 413–439)
14. Форд Мадокс Форд: *Parade's End (Крај параде)* (стр. 440–460)
15. Закључак: од различитог искуства ка истом утиску (стр. 461–466)
16. Литература (467–501)

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Кандидат у уводу даје објашњење става да је Први светски рат један од пресудних догађаја XX века и преломна тачка која дели модерну историју на две целине, нудећи разлику између друштва које је постојало пре рата и оног које је настало након његовог окончања. Такође, појашњава се одабир књижевних дела која ће чинити основни корпус дисертације, као и одабир писаца чије стваралаштво ће се анализирати. Покушавајући да обухвати више различитих врста ратног ангажмана – од војно активних писаца, преко оних који проводе рат на ободима ратних сукоба, све до оних који период од 1914. до 1918. године проводе као део цивилног становништва – кандидат антиципира и разлику између дела која ће одабрани писци стварати након окончања рата. Уз то, уводни сегмент дисертације истиче и различите врсте иновација која ће настати у прозним делима која тематизују Први светски рат, у покушају да се у поратну књижевност и поратни свет уведе један нови осећај мира који је нестао избијањем рата. Најзад, кандидат у уводу износи и основну хипотезу дисертације, односно да се између различитих писаца могу пронаћи слични ставови о рату и сличан поглед на послератни свет.

Друго поглавље дисертације нуди историјски поглед на деценије које претходе избијању Првог светског рата и анализира узроке за његово избијање. Полазећи од идеје да није једноставно истаћи једнозначан став поводом избијања рата, кандидат наводи више историјских, друштвених, економских, социолошких и политичких инцидената и појава које су довеле до нестабилности у Европи у годинама пре почетка рата. На овај начин се појашњава идеја да Први светски рат није изолован догађај нити последица случајности, већ резултат односа међу европским земљама које су, свака на свој начин, довеле до нестабилности или их појачале. Кандидат ово аргументује детаљима унутрашње и спољне политике сваке земље која је учествовала у почетку рата, како на страни Антанте, тако и као део Централних сила, наводећи њихове међусобне односе, као и сличности и разлике које су приметне у њиховом унутрашњем уређењу. Засебан део овог поглавља представља и поглед на послератни свет и нестабилности које су настале на глобалном нивоу као последице Првог светског рата. Преживели ратници су се вратили својим домовима, али мировни споразум потписан у Версају није нужно значајно и повратак мирнодопског стања свести у психу људи. Из тог разлога кандидат помиње ратне сукобе који настају након 1919. и који у мањој или

већој мери пролонгирају нестабилно стање све до избијања Другог светског рата.

Кандидат се у наредних шест поглавља фокусира се на дела у којима одабрани представници српске књижевности тематизују рат, анализирајући рад свакога од њих у засебним поглављима са неколико потпоглавља. Заснивајући анализу на биографском предлошку, кандидат прво нуди преглед живота аутора током ратних година, било да су они ратно активни или не. Такође се представљају поетичке црте њихове послератне књижевности које су настале управо услед времена које су аутори провели у близини страдања и сопствене смрти, као и детаљи о насловима у којима се тематизују ратне године. На крају, кандидат детаљно анализира дела која чине основни корпус истраживања – збирку *Приче о мушком* и роман *Дневник о Чарнојевићу*, као и друге приповетке Милоша Црњанског, романе *Кроз буру* и *Крила*, те збирку *Црвени пјеро и друге новеле* Станислава Кракова, збирку приповедака *Испред прага* Душана Васиљева, збирку приповедака *Утуљена кандила*, роман *Црвене магле* и друге приповетке Драгише Васића, роман *Дан шести* Растка Петровића, те збирку *Из прошлости* Исидоре Секулић. У свим овим делима се истичу алузије на Први светски рат и ратна збивања, везе које ови наслови деле са другим делима својих аутора, те, нарочито, интертекстуалне и компаративне везе које се могу формирати са прозом других аутора – и домаћих и страних – које кандидат обрађује у дисертацији. На тај начин се осветљавају нови аспекти познатих дела српске међуратне књижевности, анализирају се наслови који се ређе критички и теоријски осветљавају, те се сва дела стављају у нови, шири контекст који укључује прозу коју стварају писци англоамеричке књижевности.

Од деветог до четрнаестог поглавља дисертације, кандидат се усмерава на америчке и енглеске писце који тематизују Први светски рат, користећи исти приступ и анализу као и код српских писаца. Свако од шест поглавља скицира ратни пут аутора, специфичности њиховог учешћа у рату, везе између њиховог стваралаштва и утисака које су остали са њима након окончања сукоба, и различите реакције на рат које се препознају у њиховој прози. Основни корпус истраживања – збирку *У наше време* и друге приповетке Ернеста Хемингвеја, као и његов роман *Збогом оружје*, романе *Војникова награда* и *Сарторис*, те приповетке Вилијама Фокнера, романе *Излет на пучину*, *Џејкобова соба*, *Госпођа Даловеј*, *Ка светионику* и *Године* Вирџиније Вулф, роман *Повратак ратника* Ребеке Вест, романе *Три војника* и *САД: трилогија* Џона Дос Пасоса, те тетралогију романа *Крај параде* Форда Мадокса Форда – се непрестано доводи у вези са већ анализираним делима српских писаца, као и осталих страних аутора, чиме се долази до троструког резултата. Наиме, кандидат приближава дела која имају слабу или неадекватну рецепцију код нас, док се, у исто време, дела која су позната нашим истраживачима и критици анализирају на нов начин, са фокусом на искуство рата. Најзад, ови наслови се доводе у везу са прозом српских писаца, доказујући прожимајући ефекат послератне прозе на светском нивоу и доказујући једну од основних хипотеза дисертације.

Петнаесто поглавље дисертације нуди закључке којима кандидат сумира анализирана дела одабраних писаца, истичући сличности које се могу увидети дубинском анализом дела у основном корпусу. Ове закључци се крећу од општих, који износе чињеницу да сви анализирани писци деле осећај послератне разочараности и апатије, што се рефлектује и у њиховом књижевном раду, све до конкретнијих, односно директних веза које се могу повући између прозе Милоша Црњанског, Душана Васиљева и Ернеста Хемингвеја, те Станислава Кракова, Драгише Васића и Растка Петровића, или пак Исидоре Секулић, Вирџиније Вулф и Ребеке Вест. Полазна тачка рада свих дванаесторо аутора је исти историјски догађај и њихова лична реакција на њега, док су њихова индивидуална осећања, као и резултати до којих долазе у књижевности специфична и условљена њиховим сопственим сећањем на њега. Кандидат истиче вредност компаративног читања прозних текстова које дисертација обрађује у контексту свеобухватнијег разумевања начина на које анализирани аутори тематизују Први светски рат и понавља интертекстуалне везе које се могу формирати између дела која чине корпус. На крају, кандидат помиње писце које дисертација не обрађује, а чије би се стваралаштво такође могло анализирати у аспекту тематизације Првог светског рата – Иво Андрић, Станислав Винавер, Раде Драинац, Владислав Петковић Дис, Милутин Бојић, Радјард Киплинг, Вилијам Сомерсет Мом, Роберт Грејвс, Вилфред Овен, Сигфрид Сасун, Јарослав Хашек, Анри Барбис, Ерих Марија Ремарк и други – чиме се доказује присутност

и важност ове теме у оквирима светске књижевности XX века.

Списак литературе доноси 634 јединице, подељене у примарну (на српском, хрватском и енглеском језику) и секундарну литературу (на српском, хрватском, енглеском и немачком језику).

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са СЦИ листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

- „Предвиђање и ефекат Првог светског рата у романима *Излет на пучину* и *Џејкобова соба* Вирџиније Вулф“. *Зборник за језике и књижевности Филозофског факултета у Новом Саду*, год. IX, бр. 9, 2019, стр. 195–209 (M52).
- „Први светски рат у приповеткама Милоша Црњанског“. *Први светски рат у култури и библиографији: тематски зборник у 2 књиге. Књ. 1.* ур. Александра Вранеш и Љиљана Марковић. Београд. Филолошки факултет, 2014, стр. 181–219 (M44).
- „Путујућа трагедија: Први светски рат и новеле Станислава Кракова“. *Станислав Краков: авангарда, маргина, наслеђе – зборник радова о стваралаштву Станислава Кракова (1895-1968)*, ур. Мирко Демич. Крагујевац: Народна библиотека „Вук Караџић“, 2015, стр. 53–68. УДК 821.163.41.09-3 Краков С. 94 (100) „1914/1918“ (M45).
- „„Брата сам звао душманом клетим“: повратак српског војника у униформи туђина у приповеткама и поезији Душана Васиљева“. *Душан Васиљев песник рата: зборник радова*, ур. Јован Зивлак. Нови Сад: Друштво књижевника Војводине, 2015, стр. 119–149 (M45).
- „Бол, заборав и гробља: Први светски рат у краткој причи ‘Evermore’ Џулијана Барнса“. *Кораџи*, број 4-6/2015, 2015, стр. 108–123 (M53).
- „Први светски рат у краткој прози: компаративни осврт на Милоша Црњанског и Ернеста Хемингвеја“. *Први свјетски рат: одраз у језику, књижевности и култури*, ур. Младенко Саџак. Бања Лука: Филолошки факултет, 2016, стр. 271–287. УДК 821.163.41.09:821.111.09 (M44).
- „Рат је отац свих ствари: Први светски рат као почетак и крај *Дневника о Чарнојевићу* Милоша Црњанског“. *Савремена проучавања језика и књижевности: зборник радова са X научног скупа младих филолога Србије, одржаног 8. априла 2017. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу. Књ. 2.* ур. Маја Анђелковић и Мирјана Секулић. Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2018, стр. 117–128 (M45).
- „Очеви и деца Првог светског рата у прози Милоша Црњанског и Ернеста Хемингвеја“. *Српски језик, књижевност, уметност: зборник радова са XIII међународног научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (26-27. X 2018)*, ур. Драган Бошковић и Часлав Николић. Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2019, стр. 319–327 (M14).
- „Тематизација Првог светског рата у роману *Дан шести* Растка Петровића: дехуманизација, полифоничност и тематско-жанровска разноликост“. *Наслеђе*, год. XVI, бр. 44, 2019, стр. 269–282 (M24).
- Душан Васиљев, „Разбијене вазе“ (приредио: Драган Бабић). *Златна греда*, број 169/170, новембар/децембар, 2015, стр. 38–48.
- Душан Васиљев, „Разбијене вазе“ (приредио: Драган Бабић). *Душан Васиљев песник рата: зборник радова*, ур. Јован Зивлак. Нови Сад: Друштво књижевника Војводине, 2015, стр. 165–195.
- „Поезија против баналности Првог светског рата“. *Златна греда*, број 179/180, септембар/октобар, 2016, стр. 33–38.
- „Приповетке Душана Васиљева: разбијање предрасуда и борба за тоталитет“ (предговор).

Душан Васиљев. *Проза и драме (сабрана дела Душана Васиљева, књ. 2)*. Кикинда: Партизанска књига, 2018, стр. 9–13.

- „Дан шести: историја једног рукописа“. *Златна греда*, број 199/200/201, мај/јун/јул, 2018, стр. 60–63.
- „Први светски рат у српској и англоамеричкој прози (I): Црњански и Хемингвеј“. *Просвјета*, број 144, септембар, 2018, стр. 42–44.
- „Први светски рат у српској и англоамеричкој прози (II): Краков и Фокнер“. *Просвјета*, број 146/147, децембар, 2018, стр. 65–67.
- „Први светски рат у српској и англоамеричкој прози (III): Исидора Секулић и Вирџинија Вулф“. *Просвјета*, број 148, фебруар, 2019, стр. 47–49.
- „Селективна библиографија Вирџиније Вулф на српском и хрватском језику“. *Домети*, год. 46, бр. 178-179, 2019, стр. 70–83.
- „Други повратак у српску књижевну стварност (Станислав Краков: *Путописи, Путописи II, Ратни дневници 1912–1916*)“. *Књижевни магазин*, број 219-222, септембар-децембар, 2019, стр. 41–43.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Кандидат нуди више закључака које изводи на основу свог истраживања:

1. Између свих писаца чија дела чине корпус истраживања може се повући неколико основних сличности, пре свега на основу разочараности у друштво које уопште доводи до избијања рата.
2. Сличности између писаца нису ограничене њиховом националном припадношћу нити њиховим учешћем у рату, већ се осећања шока и апатије намећу као универзална.
3. Одређен број писаца истиче разлику између предратног и ратног времена, и управо на тој разлици заснива прозу која тематизује Први светски рат.
4. Сви анализирани писци се усмеравају на разлику између предратног и поратног доба, приближавајући се тако паралели Валтера Бенјамина који у огледу „Приповедач“ говори о животу генерације која је отишла у рат да би се из њега вратила нема након ужаса којима је сведочила.
5. Говорећи о променама које настају у њиховим јунацима, већина аутора се усмерава на физичке и психичке промене, чиме представљају свој лични став о разликама између предратног, ратног и поратног периода.
6. Аутори који су директно учествовали у рату махом реагују на њега брзо након окончавања рата или током трајања сукоба, стварајући дела која на најквалитетнији начин сведоче о рату већ током двадесетих година XX века.
7. Ипак, након одређеног броја наслова, већина аутора које дисертација обрађује престају да се баве тематизацијом рата и, прешавши преко личних траума и сећања која их вежу за тај период, почињу да се посвећују другим темама, иако рат остаје део њихове психе и неретко се јавља и у каснијим делима.
8. Компаративним и упоредним читањем дела која кандидат обрађује, увиђају се сличности и разлике у њиховом третману Првог светског рата. Сви аутори полазе од истог догађаја који, међутим, проживљавају на различит начин, и стога из њега носе различита искуства и сећања. Стога и њихова проза која тематизује рат не показује увек исти приступ овој теми или однос према њој, чиме се увиђа разноликост и ширина могућности интерпретација истог ратног догађаја у прози различитих аутора.
9. Упоредним читањем дела аутора која припадају различитим националним књижевностима долази се до нове контекстуализације како српске, тако и англоамеричке књижевности у нашој теорији, критици и научно-истраживачкој делатности. Истичући везе које се формирају у биографском предлошку аутора, као и у њиховим делима, кандидат апострофира универзално осећање поратног доба које доводи до сличних резултата у прози писаца из другачијих књижевних милеа.
10. Истовремено, оваквим тумачењем се стиже до новог разумевања сваког појединачног дела које кандидат анализира. У њима се откривају нови нивои значења, нове тематско-мотивске равни, као и нови односи које формирају са данашњим временом.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

У докторској дисертацији под насловом **"Тематизација Првог светског рата у српској и англоамеричкој прози од 1914. до 1940: компаративна анализа"** аргументовано је и научно релевантно сагледана битна проблематика доживљаја, описа и писања Првог светског рата у две далеке, па ипак, како рад показује, блиске културе. У раду је дат квантитативни и квалитативни допринос досадашњој литератури о везама Великог рата и књижевности. Одабравши пут помне

<p>анализе појединих аутора и њихових дела кандидат је створио услове за примену закључака који би припадали домену типолошке компаратистике, односно компаратистике која се не ослања на генетске везе међу ауторима, већ на сличности унутар самог поретка књижевности и режима чулности који се јављају на основу сличних спољашњих историјских збивања. Примери из многобројних англоамеричких и српских текстова на адекватан начин илуструју утврђене типолошке моделе уметничких детаља, али и елемената слике света. Ваљано спроведеном, теоријском литературом поткрепљеном, херменеутичком анализом сликовито је представљена функција Првог светског рата у оквиру појединачног дела, показано је како се предмет реалног света са свим својим карактеристикама у уметничком свету преображава и добија шире особине и функције, чиме је на нов начин расветљена како реалистичка тако и симболитичко-модернистичка природа текстова насталих између два рата. Може се основано оценити да су да је начин приказа методолошки веома добро утемељен, а да је тумачење резултата оригиналност и да представља важан допринос бољем разумевању велике тема Првог светског рата, али и компаративних веза између до сада ретко упоређиваних књижевности.</p>
<p>IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:</p> <p>Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:</p>
<p>1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме? Докторска дисертација мср Драгана Бабића "Тематизација Првог светског рата у српској и англоамеричкој прози од 1914. до 1940: компаративна анализа" је написана у складу са образложењем наведеним у пријави тезе.</p>
<p>2. Да ли дисертација садржи све битне елементе</p> <p>Дисертација садржи све битне елементе елементе описане у Одељку 5.</p>
<p>3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци Компаративна анализа одабраних прозних дела из корпусâ српске и англоамеричке књижевности довела је до низа оригиналних и значајних увида, какви у изолованом посматрању одабраних дела искључиво унутар контекста матичне књижевности свакако не би били остварљиви. Стога ова дисертација представља значајан допринос пре свега изучавању српске и англофоне књижевности, али и студијама културе и разумевању историје двадесетог века.</p>
<p>4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања У овој дисертацији нису уочени недостаци који би битно утицали на резултате истраживања.</p>
<p>X ПРЕДЛОГ:</p>
<p>На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:</p>
<p>- да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана.</p>

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Датум: 20. фебруар 2020. године

др Зоран Пауновић, редовни професор за ужу научну област Енглеска и америчка књижевност, Филозофски факултет, Нови Сад, **председник комисије**,

---

др Бојана Стојановић Пантовић, редовни професор за ужу научну област Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности, Филозофски факултет, Нови Сад, члан

др Михајло Пантић, редовни професор за ужу научну област Српска књижевност, Филолошки факултет, Београд, члан

др Владимир Гвозден, ванредни професор за ужу научну област Светска и компаративна књижевност са теоријом књижевности, Филозофски факултет, Нови Сад, ментор

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.